

**AN EVALUATION ON THE PERCEPTION OF TURKISH STATE
ADMINISTRATION IN HUSEYİN NİHAL ATSIZ'S TURKISH
STRUGGLE¹**

**“I am a Turkist Prime Minister.
Turkism is as much a matter of
culture for us as it is a matter of blood.”²**
Şükrü SARAÇOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Konur Alp Demir

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İ.İ.B.F, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Bölümü

konuralpdemir@yahoo.com.tr

Abstract

Two open letters, written by the Turkist intellectual Nihal Atsız to Prime Minister Şükrü Saraçoğlu, were the beginning of the 1944 Turkism and Turanism case, in which the world had a hard time, ideas and ideologies were rigidly discussed, and states were fighting each other. This case, in fact, reflects a struggle in which a deeply rooted existence tries not to disappear in the face of new ideologies. In a process in which ideologies, which are trying to protect their existence in the world that is divided into the poles, are trying to destroy each other 1944 Turkism and Turanism, the final product of a struggle for existence, which has been regarded as a struggle of the Turkism ideology to defend its own existence and which has suffered for this purpose, constitutes the main fiction of this work. In this study, it is aimed to examine the perception of the Turkish state administration about the chain of events that Turkism and Communist ideologies, Turkist and nationalist intellectuals, soldiers, physicians and students, were exposed to torture, and finally the process of being laundered, reflected as Tarihe 3 May 1944 Turkism and Turanism .

Key Words: *Nationalism, Turkism, Pan-Turanism, 1944 Case, Nihal Atsız.*

¹ This article, which is an extended and revised version, was presented under the name of “Evaluation Of The 1944 Turkism And Pan-Turanism Case Seeking To Exclude The Idea Of Turkish Nationalism From State, Politics And National Life” in İstanbul on 17th February 2018 in "From Yesterday To Today, Turkish Nationalism and the Nationalist Movement Symposium (TÜMSEM)".

² Alparslan Türkeş, *1944 Milliyetçilik Olayı*, Onbirinci Baskı, Kutluğ Yayınları, İstanbul, 1975, s. 30.

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN TÜRKÇÜLÜK MÜCADELESİNİN TÜRK DEVLET YÖNETİMİNDEKİ ALGILANIŞ BİÇİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME³

“Ben Türkçü bir Başbakanım.Türkçülük bizim için bir kültür meselesi olduğu kadar,bir kan meselesidir.”⁴

Şükrü SARAÇOĞLU

Özet

Dünya'nın zor günler geçirdiği, fikirlerin ve ideolojilerin katı bir biçimde tartışıldığı, devletlerin birbirleri ile savaştığı bir zaman diliminde dönemin Türkçü aydını Nihal Atsız'ın Başbakan Şükrü Saraçoğlu'na yazmış olduğu iki açık mektup 1944 Türkçülük ve Turancılık Davası'nın başlamasına sebep olmuştur. Bu dava aslında köklü bir varoluşun yeni ideolojiler karşısında yok olmamaya çalıştığı bir mücadeleyi yansıtmaktadır. Kutuplara ayrılan dünyada varlığını korumaya çalışan ideolojilerin birbirlerine üstün gelmek için bir diğerini yok etmeye çalıştığı bir süreç içerisinde Türkçülük ideolojisinin kendi varlığını savunmaya çalıştığı bir mücadele olarak tarihe geçen ve bu amaç doğrultusunda acılar çekilen bir var olma çabasının son ürünü olan 1944 Türkçülük ve Turancılık Davası bu çalışmanın ana kurgusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada, tarihe 3 Mayıs 1944 Türkçülük ve Turancılık Davası şeklinde yansıyan, Türkçülük ile Komünizm ideolojilerinin çarpıştığı, dönemin Türkçü ve milliyetçi aydınların, askerlerin, hekimlerin ve öğrencilerin yargılanmaları, işkencelere maruz bırakılmaları ve nihayetinde aklanmaları sürecini içeren olaylar zincirinin Türk devlet yönetimindeki algılanış biçiminin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Milliyetçilik, Türkçülük, Turancılık, 1944 Davası, Nihal Atsız.*

I. GİRİŞ

3 Mayıs 1944 tarihi Türkçülük ve Türk Milliyetçiliği adına önemli bir dönüm noktasını oluşturmaktadır. Çünkü bu tarih, Türkiye'yi ve Türk milletini içeriden ve dışarıdan yıpratmaya çalışan girişimlerin mahkemeye taşınmış halidir. Bu tarih mahkemede bir Türkçü ile bir komünistin karşılaştığı günü vurgulamaktadır. Türk gençliğinin coşkulu bir biçimde taraftarlık yaptığı Türkçülük idealine karşı dönemin devlet yöneticilerinin tepkisi farklı olmuştur. Gösteri yürüyüşüne katılan çok sayıda Türkçü genç gözaltına alınmış, ev ve iş yerleri aranmış ve mahkemelere çıkarılmışlardır (Sefercioğlu, 2009: 5-6). Bu çalışmada incelenmeye çalışan konu da bu olaylar zincirinin ana ekseninde şekillenmektedir.

³ 17 Şubat 2018 Tarihinde İstanbul'da Düzenlenen “Dünden Bugüne, Türk Milliyetçiliği ve Milliyetçi Hareket Sempozyumu'nda (TÜMSEM)” “Türk Milliyetçiliği Fikrini Devlet, Siyaset ve Millet Hayatından Dışlamak İsteyen 1944 Türkçülük ve Turancılık Davasının Değerlendirilmesi” Başlığı Altında Sunulan Bildirinin Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Son Halidir.

⁴ Alparslan Türkeş, *1944 Milliyetçilik Olayı*, Onbirinci Baskı, Kutluğ Yayınları, İstanbul, 1975, s. 30.

Konuya başlamadan önce Hüseyin Nihal Atsız'ın kim olduğuna bakmak gerekmektedir. Bu sayede düşünce dünyasının nasıl şekillendiğini ve hangi istikamete doğru yol aldığını daha açık bir biçimde anlama olanağı bulunmaktadır.

Bir Türk şairi, tarihçisi ve düşünürü olan Hüseyin Nihal Atsız 12 Ocak 1905 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Baba ve anne tarafının deniz subaylığı kimlikleri bulunmaktadır. Deniz Makine Önyüzbaşı Hüseyin Efendi'nin torunu olan Nihal Atsız'ın babası Deniz Binbaşı Mehmet Nail Bey'dir. Annesinin kökeni Trabzon'a dayanmaktadır. Annesi, Fatma Zehra Hanım, Trabzon bölgesi Kadioğlu ailesinden Deniz Yarbay Osman Bey'in kızıdır. Nihal Atsız ilk ve orta öğrenimini Kadıköy'de bulunan Alman ve Fransız ortaokul ve liselerinde ve babasının Kızıldeniz'deki görevi dolayısıyla yaşadıkları Süveyş'de faaliyet gösteren bir Fransız lisesinde, İstanbul Kasımpaşa'daki Cezayirli Gazi Hasan Paşa Okulu'nda, Osmanlı İttihad Mektebi'nde ve İstanbul Sultanileri'nde tamamlamıştır. 1922 yılında Askeri Tıbbiye Mektebi'nde öğrenim görmeye hak kazanmıştır. Ziya Gökalp'in cenazesinin olduğu gün sınıf içinde meydana gelen bir kavga sonucunda Tıbbiye Mektebi'nin üçüncü sınıfından okul ile ilişkisi kesilmiştir. Geçici bir zaman için Kabataş Lisesi'nde öğretmen yardımcısı ve Mahmud Şevket Paşa Vapuru'nda gemi kâatibi unvanı ile görev almıştır (Tevetoğlu, 2000: 1).

1926 yılında "Türkiyat Mecmuası"nda "Anadolu'da Türklere âid yer isimleri" adlı makalesinin yayımlanmasını ardından Edebiyat Fakültesi'ne girmiş ve 1930 yılında mezun olmuştur. Yurdun çeşitli yerlerinde Türkçe öğretmenliği yapmış, bu arada Türkçülük konuları ile yakından ilgilenmiştir. 1933 yılında "Orhun" adı ile bir dergi çıkarmaya başlamış (Tevetoğlu, 2000: 1) ve bu çalışmada üzerinde durulan açık mektuplar da bu dergide yayımlanmıştır.

Nihal Atsız kendisini siyasal açıdan "ırkçı, Türkçü ve Turancı" olarak tanımlamaktadır. Türkçü, "Türk ırkının üstünlüğüne inanmış kimsedir." Turancılık ise Türkçü bir kişinin en kısa dönemde ulaşmak istediği ana bir hedeftir (Ertekin, 2003: 353).

1933-1944 tarihleri arasında geçen süre içerisinde Nihal Atsız'ın "İrkçi", "Türkçü", "Kafatasçı" ve "Turancı" gibi sıfatlar ile üzerine suç(lar) atfedilmiştir (Meram, 1969: 225). Bu suçlamalar üzerinden hareketle Türk Milliyetçiliği ile ırkçılık veya kafatasçılık gibi olumsuz konuları bir araya getirmek, kendi milletini derinden seven her kişinin de aynı suçlamalar ile yargılanmasını (en azından vicdanlarda) zorunlu kılmaktadır. Bu durum ise düşünmeden yapılan bir hareketin yalnızca desteksiz bir savunmasını oluşturabilir.

Bu çalışmada Türk Milliyetçiliği adına hem bir gurur kaynağı hem de talihsiz bir olay olan 1944 Türkçülük ve Turancılık Davası incelenecektir. Dönemin Türkçü aydın kesiminin, askerin ve hatta öğrencilerin yargılandığı, komünizm ile Türkçülüğün karşı karşıya geldiği, dönemin devlet

yöneticilerinin farklı ve kışkırtmacı tavırlar içerisine girdiği bir zaman diliminde gerçekleşen Türkçülük Davası sahip olduğu ana kurgusu ve sonuçları itibarıyla değerlendirilecektir. Bu amaçla çalışma üç ana eksen etrafında şekillendirilmiştir. Birincisi, konu ile ilgisi olan farklı ideolojilerin ve ilgili davanın ortaya çıkış sürecinin tartışılması ile gerçekleştirilmiştir. İkincisi, 3 Mayıs 1944 tarihli dava incelenmiş ve üçüncüsü ise davanın sonucu değerlendirmeye alınmıştır. Nihai aşamada ise çalışmanın sonucunda bir sentez yapılarak geçmişte yaşanan bu olayın geleceğe nasıl yansıtacağı ve yansıtılması gerektiği üzerine tartışmalara girilmiştir.

I. MİLLİYETÇİLİK, TURANCILIK VE İRKÇİLİK

Milliyetçilik bir toplumu ortak değerler etrafında örgütleyen kimliksel değere sahip bir ideolojidir. Milliyetçilik toplumun genelini etkileyebilecek ve yeni siyasi düşüncelerin ortaya çıkmasına sebep olabilecek niteliklere sahiptir (Uzun, 2010: 253).

Türkler dünyanın en eski milletleri arasında yer almaktadırlar. Bu gerçekten hareketle Türk Milliyetçiliği dünyanın en eski milliyetçilik hareketleri arasında sayılabilmektedir (Tuğcugil, 1980: 10). Çünkü Türk toplumu milliyet bilinci içerisinde yıllarını geçirmiş ve kendi öz benliğinde yoğrulmuştur (Sarıay, 1994: 24). Bu çerçeveden değerlendirildiği takdirde Türk Milliyetçiliği'nin temel olarak bir fikir sistemi (Tuğcugil, 1980: 10) olduğu vurgulanabilmektedir.

Bilge Kağan Han'ın, "Türk! Üstte gök çökmedikçe, altta yer delinmedikçe senin ilini ve töreni kim yıkabilir?" sözü ile Mustafa Kemal Atatürk'ün "Benim naçiz vücudum, bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti, ilelebet payidar kalacaktır." sözü yalnızca iyi niyetle yapılmış bir dilek veya temenni değil, binlerce yıllık tecrübenin ve bilinirliğin kelimelere dökülmüş son halidir (Tuğcugil, 1980: 10).

Türkçülük 19. yüzyılın bir ürünüdür. Bu ürün dönemin siyasi, sosyal, kültürel ve iktisadi etkenlerine bağlı olarak dünyaya gelmiş, büyümüş ve evrimleşmiştir (Sarıay, 1994: 25). Türk Milliyetçiliği'nin varmak istediği nihai hedef salt siyasi bir amaç veya ırksal bir üstünlük iddiası değil, aksine Türk Milleti'nin sonsuza kadar varlığını koruması için girişilen bir harekettir. Türk Milliyetçiliği bu hareketin fikirsel alt yapısını oluşturmaktadır (Tuğcugil, 1980: 50).

İslamiyet'in Türk toplumu tarafından kabul edilmesinin ardından zihinsel bir dönüşüm yaşanmış ve Türkler ümmet bağlarına sıkıca tutunmuşlardır. Bu aşamadan sonra Türk Milliyetçiliği, Osmanlı eksenli bir modele evrimleşmiş ve İslam Ümmetçiliği'den İslamcılığa ve bu noktadan da tek bir millet ve vatanseverlik idealine yönelecek biçimde ilerleme kaydetmiştir (Sarıay, 1994: 25).

Turancılık Türk Milleti'nin bir bütün olmasını idealize eden bir kavramdır (Tuğcugil, 1980: 50). Türkiye'de Turancılık düşüncesinin tartışılmasının tarihi çok eski değildir. Hatta Cumhuriyet dönemi dikkate alındığı durumda genç bir fikir tartışması olarak

değerlendirilebilmektedir. Turancılık dünya üzerinde yaşayan bütün Türklerin tek bir bayrak ve devlet altında toplanmasını bir ülkü haline getiren bir idealdir. Türkler geçmişten günümüze uzanan bir süreç içerisinde göstermiş oldukları kahramanlık, cesaret ve sağlam duruşlu bir karakter ile çevrelerine karşı üstünlük sağlamışlardır. Ancak Türklerin bu durumu diğer milletler açısından çok fazla saygı ile karşılanmamıştır. Bu sebepten dolayı tarihin her aşamasında Türklerin düşmanı dostlarından çok olmuştur. Çünkü Turancılık akımı sonucunda Türklerin tekrardan yükselişe geçmesi birçok devletin yıkılmasına sebebiyet verebileceğinden dolayı bu akımın önünü kesmek için çalışmalar yapılmıştır (Atsız, Erişim Tarihi: 25.12.2017: 15).

Turancılık düşüncesinin Osmanlı Devleti'ndeki ortaya çıkış sebebi devletin parçalanmasının önüne geçebilmektir. 15 Mart 1912 tarihinde açılan ve ideolojik bir merkez konumunda bulunan "Türk Ocağı" Türkçülük ve Turancılık hareketleri için merkez üs konumunda bulunmaktaydı (Durgun, 2013: 122).

Türk Ocakları 1912 yılında kurulmuş ve 1931 yılında ise kapatılmıştır. Türk Ocakları'nın kuruluş tarihi Balkan Devletleri'nin Osmanlı Devleti'ne karşı birleştiği bir zaman dilimine rastlamaktadır. Türk Devleti'nin millileşme çabalarının sertleştiği bir dönemde de kendi varlığına son vermiştir (Üstel, 2003: 263).

Türkçülük, kültürel ve siyasi bir yaklaşım çerçevesinde, ayrı bir konu gibi algılatılmaya çalışılmasına rağmen, gerçekte yerel bir milliyetçilik düşünce sisteminin ana kurgusunu oluşturan bir kavramdır. Ulus devlet inşası aşamasında ise farklı milletleri bir arada tutabilmek için ortak dil, din, kültür, yaşam biçimi ve tarihi geçmişi bir arada sentezleyen bir değer haline gelmiştir (Tokluoğlu, 2012: 122).

Türkçülük dört kaynağa dayanmaktadır. Bu dört kaynak geçmişten günümüze yoğrularak gelmiş ve günümüz anlayışındaki Türkçülük fikrini ortaya çıkartmıştır. Bu kaynakları şu şekilde sıralamak mümkündür (Atsız, 2000: 3):

- Kökeni çok eski tarihlere dayanan Türk Milleti'nin özünde yer alan milliyetçilik duygusu,
- Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesinden sonraki süreçte, Fransız Devrimi'nden sonra Avrupa'da yükselmeye başlayan milliyetçilik fikirlerinin benzerlerinin Osmanlı topraklarında da uygulanmasının talep edilmesi yönündeki hareketlilik,
- Türk Devletleri'nin sınırları içerisinde yaşayan yabancı kesimlerin ihanet ve ayaklanmalarına duyulan tepki,

- Türklerin son 200 yıldır yaşamış oldukları sorunlara ve karşılaşmış oldukları sıkıntılara verilen karşılıktır.

Nihal Atsız'a göre Türk olmak her şeyden önce bir kan meselesidir. Kendisini Türk olarak tanımlayacaklar için en önemli husus soyunun Türklerden gelmiş olmasıdır. Türk ulusuna ait olabilmek için “kanın”, “dilin” ve “dileğin” Türk olması gerekmektedir. Bu üç unsur birleştirildiği durumda “ülkücü bir ulus” meydana gelmektedir (Tokluoğlu, 2012: 135).

İrkçilik deneysel bir biçimde kanıtlanmış ve bilimsel kökenleri bulunan bir yaklaşım biçimi değil, aksine bütüncül bir biyolojik düşünceye dayanmaktadır. İrkçilik, insanların biyolojik kökenlerinin sıralamaya tabi tutulması, kimliklerinin görünür bir hale getirilmesi ve toplumsal karşılıklı ilişkilerin biyolojik bir köken üzerinden sürdürülmesini açıklamaktadır (Alver, 2008: 228).

II. TURANCILIK DAVASI'NIN ÇIKIŞ NOKTASI

Osmanlı Devleti'nin çeşitli ulusları bir arada bulunduran yapısı içerisinde Türk unsuru erimiş bir biçimde kalmıştır. Türk unsurunun tekrardan hak ettiği konuma taşınabilmesi için Türkçülük ve Türk Milliyetçiliği hareket noktası olarak seçilmiştir. Türk Milliyetçiliği, Kurtuluş Savaşı'nda önemli bir güdüleyici araç haline gelmiş ve devlet politikalarının üzerinde yükseldiği bir siyaset ilkesi haline dönüşmüştür. Böylece 1937 yılında yapılan değişiklik ile birlikte Anayasa'nın ikinci maddesine yerleşmiştir. Ancak Türkçülük ülküsü ve bu ülkü etrafında şekillendirilen faaliyetler 1939-1945 yılları arasında sorunlu bir döneme girmiştir (Gerçel ve Bilgehan, 2017: 1).

Bu dönemde yaşanan II. Dünya Savaşı'nda, Türkiye savaşa girmeden tarafsız bir politika sergilemiş olması rağmen, Türkiye'nin kendi yanında yer almasını isteyen Almanya Turancılık politikasını desteklemiştir. Bu aslında yeni bir tavır değil, aksine Almanya Birinci Dünya Savaşı'nda da Osmanlı Devleti'nin Turancılık politikasını destekleyen açıklamalarda bulunmuştur (Yalçın, 2007, Erişim Tarihi: 26.12.2017).

5 Ağustos 1942 tarihinde dönemin başbakanı Şükrü Saraçoğlu 'nun Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okuduğu programın içinde yer alan Türkçülükle ilgili sözleri 3 Mayıs 1944 tarihli olaylara sebebiyet vermiştir. Şükrü Saraçoğlu'nun ilgili sözleri şu şekilde belirtilebilmektedir (Gerçel ve Bilgehan, 2017: 3; Yalçın, 2007, Erişim Tarihi: 26.12.2017):

“Biz Türk'üz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar bir vicdan ve kültür meselesidir. Biz azalan ve azaltan Türkçü değil, çoğalan ve çoğaltan Türkçüyüz ve her zaman da bu istikamette çalışacağız.”

Şükrü Saraçoğlu'nun konuşması arasına sıkıştırdığı bu kısa paragraf Türkçülük ülküsünü destekleyenler tarafından büyük bir övgü ile karşılanmıştır. Türkçü düşüncesinin önemli isimlerinden birisi olan Nihal Atsız, dönemin başbakanının bu milliyetçi çıkışına

istinaden kendisine iki adet mektup yazmıştır (Gerçel ve Bilgehan, 2017: 4). Bu mektuplardan ilki 1 Mart 1944 tarihinde ve ikincisi ise 1 Nisan 1944 tarihinde *Orhun Dergisi*'nde yayımlanmıştır. Nihal Atsız bu mektuplarında dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na devletin içine sızmaya çalışan komünist unsurları ihbar etmektedir (3 Mayıs 1944-Türkçülük Davası, Erişim Tarihi: 30.12.2017).

Nihal Atsız'ın mektuplarında Sabahattin Ali hakkında sert eleştirilerin bulunması üzerine, başbakanı mektup yazılmasını kendi ayrıcalıkları olduğunu düşünen Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in Sabahattin Ali'ye hakaret edildiği yönündeki söylemleri sonucunda, 1944 yılında Sabahattin Ali, Nihal Atsız ve arkadaşları hakkında hakaret davası açmıştır. Ancak bu eylem basit bir hakaret davası niteliğinden uzaklaştırılarak millete Irkçılık ve Turancılık davası şeklinde anlatılmaya çalışılmıştır (Gerçel ve Bilgehan, 2017: 4).

III. 3 MAYIS 1944 DAVASI

1945 yılından sonraki özgürlükçü düşünce akımı milliyetçilik fikrini içerik olarak etkilemiş ve yönlendirmiştir. Bu dönemde, köklü milliyetçilik anlayışının ussal ve materyalist değerlere dayanan bir milliyetçilik kurgusuna doğru solcu zihniyetin ürünü olan ideolojilerin eşliğinde evrimleşmesine ve toplum ve devlet yönetimine kendisini kabul ettirmeye çalışması için gerekli tabanın oluşturulmasına gayret gösterilmekteydi (Karpat, 1996: 212).

Nihal Atsız, dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün yakın çalışma arkadaşı ve Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in komünizm konusunda göstermiş olduğu taraflı tavırlarını ve milli eğitim sistemine komünist kimlikli hangi kişilerin alındığını isim vererek açıklamıştır. Bu açıklama Türk gençliğinin 3 Mayıs 1944 tarihinde Ankara'da bir gösteri yapmasına sebep olmuştur (Tanyu, 2000: 5).

3 Mayıs nitelmesi ile ifade edilen olayların odak noktasında Nihal Atsız'a açılan dava vardır. Nihal Atsız kendisi hakkında başlatılan davanın duruşmasına katılmak için Ankara'ya gelmesi ile 3 Mayıs olarak nitelenen olaylar zinciri de başlamış olmaktadır. Türk gençleri komünizm aleyhine gösteriler düzenlemişler ve Nihal Atsız'a sevgi gösterilerinde bulunmuşlardır. Ancak Türkçü gençlerin bu sevinç gösterileri Milli Şef İsmet İnönü'ye karşı girişilen bir ihtilal olarak değerlendirilmiş, belki de yaşananların bu şekilde kasıtlı bir biçimde aksettirilmesi istenmiştir. Nihai aşamada ise sıradan bir sevgi gösterisi Nevzat Tandoğan, Hasan Ali Yücel ve Falih Rıfkı Atay'ın çabaları sonucunda günümüzde bilinen adı ile Irkçılık ve Turancılık olarak nitelenen milliyetçilik düşmanı bir dava haline dönüşmüştür (Yalçın, 2007, Erişim Tarihi: 26.12.2017). Konu hakkındaki ilk duruşma 26 Nisan 1944

tarihinde yapılmıştır. İlk duruşmanın ardından mahkeme 3 Mayıs 1944 tarihine ertelenmiştir (3 Mayıs 1944-Türkçülük Davası, Erişim Tarihi: 30.12.2017).

3 Mayıs 1944 tarihinde gerçekleştirilen duruşmaya yüzlerce Türkçü genç ilgi göstermiş, adliyenin koridorları dolup taşmış ve bu sayıdan daha fazlası Ankara Ulus Meydanı'nı doldurmuştur. Nihal Atsız'ın önerisi sonucunda 3 Mayıs 1944 tarihinden başlamak üzere her 3 Mayıs "Türkçüler Günü" adı ile anılmaktadır (3 Mayıs 1944-Türkçülük Davası, Erişim Tarihi: 30.12.2017).

Nihal Atsız'ın Şükrü Saraçoğlu'na yazmış olduğu mektupların bir diğer niteliği de Türkiye'nin karşısında kendisini içine çekmek isteyen bir kara delik gibi duran komünizm tehlikesine vurgu yapmaktı (Türkeş, 1975: 25).

19 Mayıs 1944 tarihinde Milli Şef İsmet İnönü Gençlik ve Spor Bayramı'nda yaptığı konuşmasının önemli bir bölümünü Irkçılık ve Turancılık konusuna ayırmıştır. İsmet İnönü bu konuşmasında davaya yön vermeye çalışmış ve henüz sonuçlanmamış dava hakkında konuşarak davada adı geçen sanıkları ve haklarında dava dahi açılmamış kişileri baştan suçlu ilan etmiştir. İsmet İnönü, sözleri arasında Türkçülük davasını gönülden üstlenen Türk gençlerini "fesatçı" ve "vatan hani" olarak nitelemiştir (Sefercioğlu, 2009: 17).

3 Mayıs 1944 tarihinde yaşanan toplumsal patlamalar Türkçü gençlerin hapisanelerde dövülmesi gibi olumsuz sonuçları ortaya çıkartmıştır. Davanın 9 Mayıs 1944 tarihinde yapılan nihai duruşmasında Nihal Atsız, Sabahattin Ali'ye hakaret etmekten dolayı 6 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Ancak Nihal Atsız'ın milli duygularına yapılan saldırı ve genel anlamda ise Türk milli değerlerine karşı girişilen olumsuz bir çabanın varlığı gerekçesi ile verilen ceza 4 aya çekilmiş ve bu ceza da ertelenmiştir. Nihal Atsız verilen bu karara rağmen, mahkeme çıkışında tutuklanmıştır. 14 Mayıs 1944 tarihinde yeni bir dönem girilmiş ve bu süreç içerisinde "Necdet Sançar, Orhan Şaik Gökyay, Zeki Velidi Togan, Nurullah Barıman, Fethi Tevetoğlu, Hamza Sadi Özbek ve Fazıl Hisarcıklı" gibi milliyetçi dava adamlarının evlerinde aramalar yapılmıştır. 18 Mayıs 1944 tarihinde ise Nihal Atsız ve arkadaşları "Irkçılık ve Turancılık" amaçları ile hareket ettikleri, mevcut düzeni yıkmak amacını taşıdıkları ve gizli bir örgütlenme içerisine girdikleri iddiaları ile suçlanmışlardır (Öner, 2000: 110).

IV. 1944 TÜRKÇÜLÜK VE TURANCILIK DAVASININ SONUCU

3 Mayıs 1944 tarihinde ateşlenen ülkücülük düşüncesi veya ülkü ideali sonucunda şekillenen (Kantar, 2018: 9) Türkçülük ve Turancılık Davası'na iki profesör, iki hekim, üç avukat, dört subay, beş öğretmen, beş öğrenci, iki serbest meslek sahibi olmak üzere toplamda yirmi üç sanık katılmıştır (Türkeş, 1975: 85).

Nihal Atsız 3 Mayıs 1944 tarihinde yapılan gösteri sonucunda suçlu bulunduğu iddiası ile işten çıkarılmış ve tüm ailesi ile birlikte tutuklanmıştır. Tutuklanmasının ardından işkence görmüş ve hapis hayatı yaklaşık bir yıl sürmüştür. Nihal Atsız'ın hapis günlerinden sonra II Numaralı Adil Sıkıyönetim Mahkemesi'nin kararına göre, meydana gelen herhangi bir suçun oluşmadığı kanaatine varılmıştır. Bu karar sonucunda ilgili dava gizli amaçlarla düzenlenmiş ve gerçekleşmesi olanaksız iddiaların var olduğundan ve Türk Milliyetçilik fikirlerinin ve Turancılık idealinin hukuken suç sayılmayacağından dolayı 23 kişinin aklanması ile sonuçlanmıştır (Tanyu, 2000: 5).

İstanbul 1. Sıkıyönetim Mahkemesi'nde görülen Türkçülük ve Turancılık Davası yaklaşık olarak 1 yıl ve 65 duruşma sürmüştür. 29 Mart 1945 tarihinde sonuçlanan davada Zeki Velidi Togan, Nurullah Barıman, Cihat Savaşfer, Reha Oğuz Türkan, Hüseyin Nihal Atsız, Nejdet Sançar, Fethi Tevetoğlu, Alparslan Türkeş, Cebbar Şenel ve Cemal Oğuz Öcal'a 10 yıla kadar farklı hürriyetten yoksun bırakılma cezaları verilmiştir. Diğer sanıkların ise aklanmalarına karar verilmiştir. Üzerlerine suç atfedilen kişiler arasından yalnızca Zeki Velidi Togan mevcut hükümeti ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetler içerisine girmekten suçlu bulunmuştur. Nihal Atsız tarafından davanın sonucuna itiraz edilmiş ve karar temyize gönderilmiştir. Temyiz talebi ile harekete geçen Askeri Yargıtay İstanbul 1. Sıkıyönetim Mahkemesi'nin kararını "...tarafsızlıktan ayrıldığı gerekçesiyle usul ve esas..." yönünden bozmuştur. Davanın tekrardan görülmesine hükmedilmiş ve dosya İstanbul 2. Sıkıyönetim Mahkemesi'ne gönderilmiştir. Bu arada davada adı geçen sanıklar 26 Ekim 1945 tarihinde serbest bırakılmış ve duruşmalara 5 Ağustos 1946 tarihinde tutuksuz yargılama yöntemi ile tekrardan başlanmıştır. İlgili dava 29 oturum sonucunda 31 Mart 1947 tarihinde sonuçlanmıştır. Dava sonucuna göre yargılanan tüm sanıkların aklanmasına karar verilmiştir. İlgili karar Askeri Yargıtay tarafından onaylanması üzerine dava dosyası kapanmıştır. İstanbul 2. Sıkıyönetim Mahkemesi aklama kararını toplamda 187 sayfadan oluşan bir dosyada toplamıştır. Dava dosyasında sanıkların aklanma gerekçesi olarak şu ifadeler yer verilmiştir: "Bu nümayiş (3 Mayıs 1944) milli bir ideolojinin, milli olmayan bir ideolojiye karşı tepkisinden ibarettir." İstanbul 2. Sıkıyönetim Mahkemesi'nin bu gerekçeli kararı ile mahkeme Türkçülük ve Turancılık düşüncesini milli bir fikir birliği ve düşünceler bütünü olarak kabul ederken, dönemin tepki çeken, ancak belirli bir taraftar kitlesine de sahip olan komünizm düşüncesinin Türk yönetim yapısına uygun ve Türk milletine özgü olmayan bir akım olduğu belirtilmiştir (Irkçılık-Turancılık Davası, Erişim Tarihi: 29.12.2017).

1944 yargılamaları Türkçülüğün devlet karşısında mağdur olduğu yönünde farklı görüşleri ortaya çıkartmıştır. Çünkü bu süreç içerisinde Türkçülüğü savunan aydınlar cezaevlerine konulmuş, işkencelerden geçirilmiş ve kendilerine birer suçlu gibi davranılmıştır. Bu açıdan değerlendirildiği takdirde Türkçülük, Türk aydınları için siyasal bir mağduriyet sebebi olmuştur (Ertekin, 2003: 380).

V. SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı'nın enkazının kaldırılmaya çalışıldığı bir dönemde, dünya sıcak çatışmalar yerine ideolojik çalkantılar içerisine girmiş ve 1944 Türkcülük ve Turancılık Davası böyle bir ortamda ortaya çıkmıştır. Bu dava temel olarak bir fikir tartışmasının kavgaya dönüştürülmeye çalışıldığı bir olaydır. Bununla birlikte, bu dava, Türkcülüğe indirilmek istenen darbeye karşı çıkışların ayak seslerini taşıyan bir olaylar zinciridir. Dönemin aydın kesiminden Nihal Atsız tamamen Türk milletini ve Türk milliyetçiliğini esas alarak ve biraz da korumacı bir yaklaşım ile komünizm tehlikesinin Türkiye'de boy gösterdiğini ve ileri bir zaman diliminde bu ideolojinin yaygınlık kazanabileceği ve nihai aşamada ise destekçilerinin Türkiye'ye zarar verebileceği düşüncesi ile dönemin başbakanına açık bir mektup yazarak durumdan haberdar etmek istemiştir. Ancak Nihal Atsız'ın bu yaklaşımı temel amacının dışına çıkarılarak farklı bir boyuta taşınmıştır.

Dönemin Türk gençliği davaya sahip çıkmış ve suçlamaların ardından aklamalar gelmiştir. Bu dava Anadolu topraklarında Türk milliyetçiliğinin varlığının daha ne kadar süreceği açısından da önem taşımaktadır. Kısa bir yorumlama ile bu dava Türklüğe karşı yapılan topçu atışlarının öncü ve izli mermisinden başka bir şey değildir. Bu dava bir nabız yoklamasıydı. Aynı zamanda, bu dava, Türklüğün ve Türk Milliyetçiliği'nin hangi aşamada yıpratılabileceğinin ve bu topraklara kardeşçe ve sevgi ile bağlı olan Türk vatandaşlarının böyle bir saldırı karşısında nasıl bir tavır sergileyeceğinin tespit edilmesinin bir denemesiydi.

Bu noktada vurgulanması gereken Mustafa Kemal Atatürk'ün milliyetçilik anlayışıdır. Çünkü Atatürk ırkçılık üzerine kurgulanmış bir milliyetçilik anlayışını reddetmiştir. Atatürk'e göre milliyetçilik aynı dili konuşan, aynı ülküyü paylaşan, aynı kültür içerisinde yoğrulmuş ve aynı değerlere ortak olan insan topluluğunun bütünleşmesidir. Bu sebepten dolayı Türkiye Cumhuriyeti'ne vatandaşlık kimliği ile bağlı olan her insan Türk olarak kabul edilmiştir (Milliyetçilik, Erişim Tarihi: 25.01.2018). Böyle bir kabul edilişin arkasında yatan sır büyük bir liderin insanlık sevgisinin yanında, Türk değerlerine, toprağına ve milletine duyduğu aşktır. Bu aşk, Türklüğü bir sarmaşık gibi saran ve asil hücrelerden örölü bir duvar olurken, kendisinden olmayanı da kucaklayan bir saygınlık çerçevesinde yükselmektedir.

KAYNAKÇA

Alver, Füsün (2008). "Kapitalist Üretim Sürecinde Irkçılık, Futbol ve Medya", *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı: 26 Kış-Bahar 2008, s. 223-248.

Atatürk İlkeleri,

<<http://www.kultur.gov.tr/TR,96303/aturk-ilkeleri.html>>, (Erişim Tarihi: 05.03.2018).

Atsız, Hüseyin Nihal (2000).

"Türkcülük", (Ötüken Dergisi, 1.

Sayı, 15 Ocak 1964 sayısında alınmış), *Türkçülerin Kaleminden ATSIZ*, (Hazırlayanlar: Refet Körüklü ve Cengiz Yavan), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, s. 3-4.

Atsız, Yağmur (2017). *Turancılık, Millî Değerler ve Gençlik (Makaleler-1)*, Ötüken Yayıncılık. <https://www.otuken.com.tr/u/otuken/docs/Turancilik_MilliDeğerler_Gençlik.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.12.2017).

Durgun, Sezgi (2013). “İdeolojik Çeşitlenmeler ve Toplumsal Hareketler”, *Türk Siyasal Hayatı*, (Editörler: Ahmet Demirel ve Süleyman Sözen), 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3026, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1978, Eskişehir, s. 121-139.

Ertekin, Orhangazi (2003). “Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Milliyetçilik*, Cilt: 4, 2. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 345-387.

Gerçel, Alim ve Mehmet Bilgehan (2017). “1944 Irkçılık-Turancılık Davası (Tutuklamalar-Muameleler-İşkenceler)”, *Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 40, Sayı: 472, Nisan, s. 1-8.

Kantar, Gökmen (2018). “15 Temmuz Hain Darbe Girişimi: MHP ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin Tutumu ve 16 Nisan’da Oluşan Milli ve Yerli Mutabakat”, *Türk Milliyetçiliği ve Milliyetçi Hareket Sempozyumu’nda (TÜMSEM)*, 17 Şubat 2018, İstanbul, Yayınlanmamış Bildiri, s. 1-19.

Karpat, Kemal H. (1996). *Türk Demokrasi Tarihi (Sosyal, Ekonomik, Kültürel Temeller)*, Afa Yayınevi, İstanbul.

Meram, Ali Kemal (1969). *Türkçülük ve Türkçülük Mücadeleleri Tarihi*, İskender Matbaası, Kültür Kitabevi, İstanbul.

Öner, Sakin (2000). “Hüseyin Nihal Atsız’ın Fikir Dünyası”, *Türkçülerin Kaleminden ATSIZ*, (Hazırlayanlar: Refet Körüklü ve Cengiz Yavan), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, s. 107-116.

Sarıнай, Yusuf (1994). *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları 1912-1931*, Ötüken Yayınevi, İstanbul.

Sefercioğlu, Necmeddin (2009). *3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Dâvası*, Türk Ocakları Ankara Şubesi, Yayınları:43, Araştırma Dizisi:8, Boyut Tan Matbaacılık, Ankara.

Tanyu, Hikmet (2000). “Özleyiş”, *Türkçülerin Kaleminden ATSIZ*, (Hazırlayanlar: Refet Körüklü ve Cengiz Yavan), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, s. 5-8.

Tevetoğlu, Feti (2000). “Hayat Tarih Mecmuası 3 Mart 1976 Hüseyin Nihal Atsız (Türk Ansiklopedisi’nden aynen iktibas edilmiştir)”, *Türkçülerin Kaleminden ATSIZ*, (Hazırlayanlar: Refet Körüklü ve Cengiz Yavan), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, s. 1-3.

Türkeş, Alparslan (1975). *1944 Milliyetçilik Olayı*, Onbirinci Baskı, Kutluğ Yayınları, İstanbul.

Tuğcugil, Ayhan (1980). *Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi, Töre - Devlet Yayınları No: 39*, Ankara.

Tokluoğlu, Ceylan (2012). “Ziya Gökalp: Turancılıktan Türkçülüğe”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı: 84, s. 103-142.

Uzun, Turgay (2010). "Osmanlı Döneminde Türk Milliyetçiliği İdeolojisinin Kaynakları", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 28, Aralık, s.253-268.

Üstel, Füsun (2003). “Türk Ocakları”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Milliyetçilik*, Cilt: 4, 2. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 263-268.

İrkçılık-Turancılık Davası,

<<http://www.serenti.org/irkcilik-turancilik-davasi/>>, (Erişim Tarihi: 29.12.2017).

Yalçın, Semih (2007). “3 Mayıs Türkçüler Gününün Menşei Üzerine”, <<http://www.ulkucudunya.com/index.php?page=haber-detay&kod=618>>, (Erişim Tarihi: 26.12.2017).

Milliyetçilik,

<<http://www.atam.gov.tr/duyurular/milliyetcilik>>, (Erişim Tarihi: 25.01.2018).

3 Mayıs 1944-Türkçülük Davası,

<<http://www.nihal-atsiz.com/yazi/3-mayis-1944-turkculuk-davasi.html>>, (Erişim Tarihi: 30.12.2017).

